

Herzieningsclausule

Bijlage 4 bij Aanbestedingsleidraad Meerjarige collectieve ontzorging t.b.v. verduurzaming woningen
(zaaknummers 2024-00010606 en 2024-00008961)

1 Wanneer een herzieningsclausule?

Het is mogelijk dat gedurende de uitvoering van de overeenkomst situaties zich voordoen, waarmee het wenselijk is om de overeengekomen dienstverlening te (kunnen) wijzigen. Daarvoor is in deze aanbesteding een herzieningsclausule opgenomen, waarmee het mogelijk is om bepaalde wijzigingen in de dienstverlening te kunnen toepassen. Een herziening wordt doorgevoerd zodra er zich scenario's voordoen die leiden tot een wijziging van de omvang van de Opdracht en/of dienstverlening van de Opdrachtnemer anders dan beschreven binnen de huidige Opdracht. Door het meerjarige karakter van de Opdracht in de dynamische context van de energietransitie, is er een aantal realistische scenario's te onderscheiden die leiden tot een wijziging van de Opdracht. Deze scenario's zijn uiteengezet in tabel 1.

Alternatief: Onderhandelingsprocedure zonder aankondiging

Indien de herzieningsclausule, zoals hier uitgewerkt, onvoldoende ruimte geeft om wijzigingen in de Opdracht toe te passen dan heeft Opdrachtgever de mogelijkheid om gebruik te maken van een alternatief. Het alternatief ziet op het sluiten van een nieuwe (gewijzigde) overeenkomst op basis van de Onderhandelingsprocedure zonder aankondiging, als bedoeld in artikel 2.36 Aanbestedingswet 2012, met de huidige Opdrachtnemer. Er kan op deze wijze een nieuwe Opdracht (herhalingsopdracht) worden verstrekt aan de intermediair (Opdrachtnemer), waaraan de eerdere Opdracht is toevertrouwd tot drie jaar na de gunning van de oorspronkelijke overheidsopdracht. De omvang van de Opdracht blijft minimaal hetzelfde en maximaal het dubbele van de omvang van de huidige Opdracht.

Hierbij moet het gaan om een herhaling van soortgelijke diensten die door dezelfde aanbestedende dienst wordt toevertrouwd aan de ondernemer waaraan de oorspronkelijke overheidsopdracht werd gegund en waarbij:

1. De diensten overeenstemmen met het basisproject zoals omschreven in de leidraad;
2. De omvang van de aanvullende diensten en de voorwaarden waaronder deze worden gegund al zijn vermeld in de oorspronkelijke aanbesteding. Hiertoe dient onderhavige Herzieningsclausule, en;
3. Bij de aanbesteding van het basisproject al is aangegeven dat deze onderhandelingsprocedure zonder aankondiging kan worden toegepast, waarvoor ook deze Herzieningsclausule is opgesteld;
4. Het totale voor de volgende diensten geraamde bedrag in aanmerking is genomen bij het basisproject. Zie ook hiervoor deze Herzieningsclausule en de Aanbestedingsleidraad.

2 Proces tot wijzigen van de Opdracht

Zodra een van de wijzigingsscenario's uit tabel 1 voorkomt, start een proces tot het wel of niet doorvoeren van een wijziging. Het proces kent twee wijzigingsscenario's die bepalen of de wijziging plaatsvindt met wederzijdse instemming:

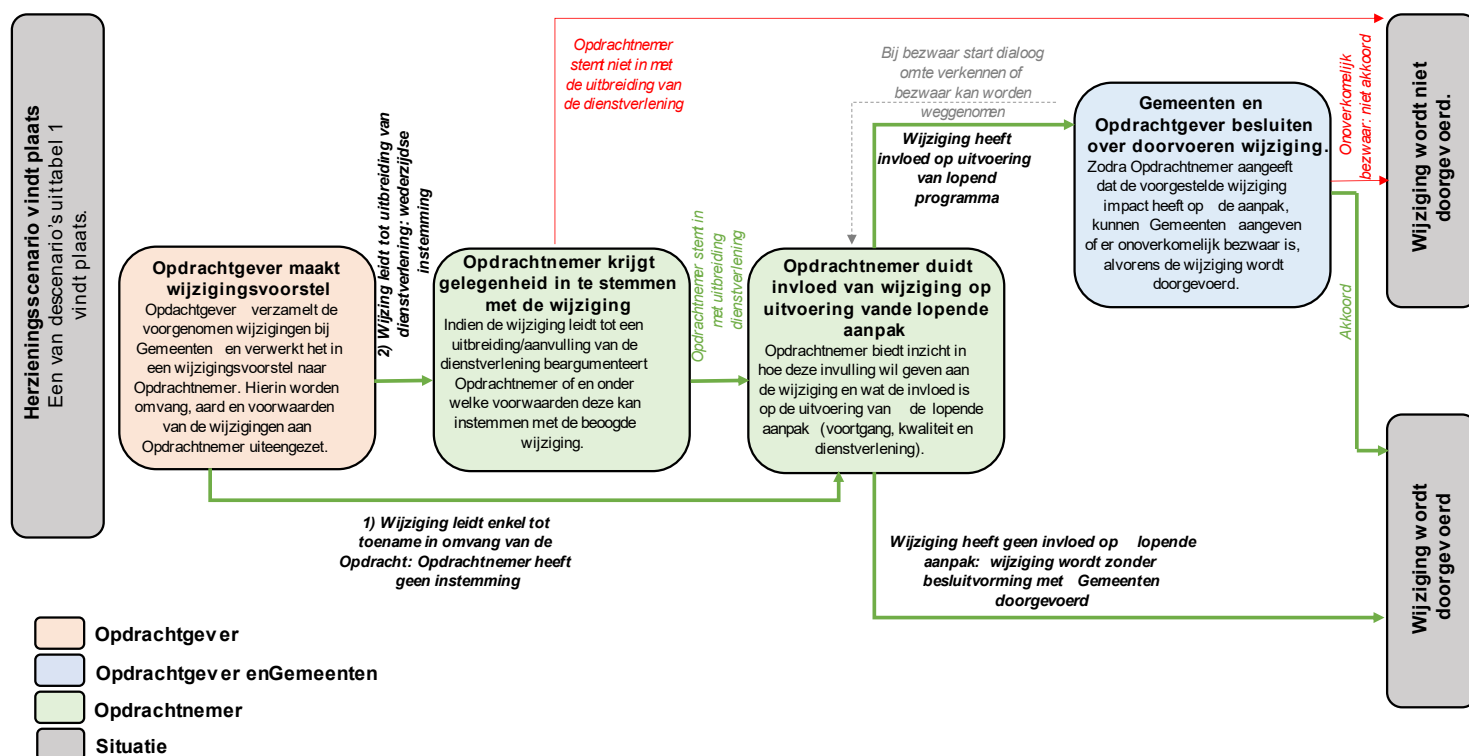
1. **Wijziging die leidt tot uitbreiding van de huidige dienstverlening van de Opdrachtnemer:** In deze situatie vindt de wijziging plaats met wederzijdse instemming tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer, omdat het een aanvullende inspanning vraagt van de Opdrachtnemer.
Bijvoorbeeld: Er komt nieuw budget beschikbaar waardoor het verduurzamingsadvies uitgebreid wordt met nauwkeuriger besparingsberekeningen en financieel advies. Dit vraagt aanvullende

inspanning van de Opdrachtnemer. Deze wordt in de gelegenheid gesteld om in te stemmen met de voorgenomen wijziging.

2. **Wijziging van de omvang van de Opdracht:** In deze situatie vindt de wijziging plaats zonder wederzijdse instemming, Opdrachtgever wijzigt de opdracht na afstemming met Opdrachtnemer. Dit betreft situaties waarin enkel woningaantallen (en bijbehorende budgetten) toenemen door, bijvoorbeeld, deelname van meer gemeenten in de samenwerking. Wel moet de Opdrachtnemer aangeven hoe deze invulling gaat geven aan deze wijziging en wat de invloed is op het programma. *Bijvoorbeeld: De Opdrachtnemer kan aangeven in hoeverre de doorlooptijden van de dienstverlening toenemen of dat Opdrachtnemer een bepaalde tijd nodig heeft om de organisatie uit te breiden om de toename in omvang te kunnen realiseren.*

Geeft de Opdrachtnemer aan dat de voorgenomen wijziging invloed heeft op de uitvoering van het lopende programma, dan is het aan de Opdrachtgever en gemeenten om definitief te beslissen of de voorgenomen wijziging wordt doorgevoerd. *Bijvoorbeeld: Om de toename van aantal te verduurzamen woningen te realiseren geeft de Opdrachtnemer aan dat bewoners het eerste half jaar 1-2 maanden langer moeten wachten op de uitvoering. Op basis van deze consequentie kunnen gemeenten aangeven wel of niet akkoord te gaan met de wijziging.*

Heeft de voorgenomen wijziging geen enkele invloed op de kwaliteit of resultaten van de uitvoering van de huidige aanpak dan wordt de wijziging zonder instemming van gemeenten doorgevoerd en besluit Opdrachtgever zelfstandig of de wijziging wordt toegepast.

Figuur 1 – Overzicht proces tot wel of niet doorvoeren voorgenomen wijziging

3 Scenario's die leiden tot wijziging Opdracht

Onderstaande tabel (tabel 1) illustreert de verschillende scenario's die kunnen leiden tot een wijziging van de Opdracht. De meest aannemelijke scenario's zijn uiteengezet met de aard en omvang van de wijziging en onder welke voorwaarden de wijziging wordt toegepast.

Aanleiding wijziging (situatie):	Wat gaat er veranderen in de Opdracht? (aard van de wijziging)	Wat betekent dit voor de Opdrachtnemer? (omvang, proces en onder welke voorwaarden?)
1. Extra budget voor de aanpak		
1.1 Extra budget voor uitbreiding of intensivering huidige dienstverlening Opdrachtnemer (SPOR, of vergelijkbare budgetten om de dienstverlening te intensiveren)	Opdrachtgever (en gemeenten) zoeken actief naar aanvullend budget om de kwaliteit van de dienstverlening voor verduurzaming naar bewoners te verhogen en daarmee de verduurzamingsimpact van de aanpak te vergroten. Hiervoor worden tijdens de looptijd van de aanpak mogelijkheden onderzocht om lokale, regionale, nationale en/of Europese subsidies en/of budgetten aan te vragen. Concrete voorbeelden van deze regelingen zijn: - SPOR: nationale subsidie¹; - Aanvullende budgetten vanuit Regio of anders; Deze situatie kan zich voordoen in combinatie met situatie 3. Toekenning van aanvullende budgetten leidt tot extra procesgeld voor dienstverlening. De aard van de wijziging heeft betrekking op intensivering en/of uitbreiding van de dienstverlening van Opdrachtnemer aan bewoners van aangewezen doelgroepen of woningen. De minimale inspanningsverplichting van de Opdrachtnemer zal hierbij ook wijzigen en verband houden met de aan de betreffende subsidie verbonden verplichtingen. Enkele voorbeelden van uitbreidingen/intensivering: 1. Uitbreiding woningadvies: het verduurzamingsadvies wordt uitgebreid	De maximale omvang van de wijziging wordt bepaald door drie aspecten: • Looptijd: De uitvoering van de wijziging vindt plaats binnen de looptijd van de Opdracht; • Subsidiebudget- en kaders: het budget voor de wijziging is gemaximaliseerd door de kaders en plafondbedragen van de specifieke subsidies: <i>voorbeeld: voor de SPOR is dit gemaximaliseerd door 200.000 euro per aanvraag, waarbij het uitgangspunt is om 1 aanvraag per gemeente te doen</i>; • Kosten voor de intensivering van de dienstverlening: het budget kan nooit hoger zijn dan de kosten die de Opdrachtnemer maakt om de intensivering van de dienstverlening waar te maken (zie hieronder toegelicht). Bij toekenning van budgetten wordt de Opdrachtnemer naar rato van aanvullende inspanning in de dienstverlening vergoed. De hoogte hangt af van aan de aard van de wijziging verbonden kosten en het beschikbare budget. De vergoeding wordt: 1. ofwel ingericht als subsidie voor bewoners om aanvullende diensten af te kunnen nemen bij de Opdrachtnemer; 2. ofwel direct door Opdrachtgever aan de Opdrachtnemer verstrekt op basis van een vaste bijdrage voor ontwikkelkosten en een bijdrage per geleverde dienst per woning; 3. ofwel toegevoegd aan het algehele leer-, verbeter- en ontwikkelbudget (zie: Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht) waar Opdrachtnemer op basis van een verbetervoorstel aanspraak op kan maken volgens de in de Opdracht beschreven procedure (zie: Bijlage 2. Samenwerkvisie en Programma van Eisen).

¹ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/spor>

	wat leidt tot een uitgebreider rapport en intensievere begeleiding in de adviesfase; 2. Aanvullend financieel verduurzamingsadvies: diensten worden uitgebreid met financieel advies; 3. Intensievere procesbegeleiding tot en met de uitvoering: de begeleidingsinspanning in de gehele klantreis wordt verhoogd; 4. Verbeteren en ontwikkelen van de aanpak: het leer-, verbeter- en ontwikkelbudget van de aanpak wordt verhoogd waarmee aanbod en dienstverlening door Opdrachtnemer uitgebreid kunnen worden op basis van een verbetervoorstel.	4. ofwel een combinatie van een of meerdere van bovenstaande inrichtingen. Indien de verantwoording van een subsidiebudget bij de Opdrachtnemer wordt gelegd, zal deze hier ook naar rato voor vergoed worden. Dit leidt tot een toename van het vaste jaarlijkse programmabudget, zoals beschreven in de Opdracht (zie: Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht). Voorwaarden waaronder de wijziging wordt doorgevoerd: 1. Opdrachtgever, Gemeenten en Opdrachtnemer stemmen in met de voorgenomen wijziging (volgens figuur 1); 2. De wijziging voldoet aan de aan het budget verbonden eisen/kaders, indien van toepassing.
1.2 Extra budget voor uitbreiding algehele aanpak verduurzaming woningen <i>(Tweede en/of derde tranche SpUk Lokale Aanpak Isolatie of vergelijkbare budgetten)</i>	Opdrachtgever (en gemeenten) hebben de mogelijkheid om nieuwe budgetten toe te voegen aan de Opdracht waarmee meer bewoners subsidie ontvangen voor het verduurzamen van de woning, passend in de aanpak van de huidige Opdracht. Het meest aannemelijke scenario is het toevoegen van aanvullende/nieuwe tranches van de SpUk LAI aan de Opdracht². Deze situatie kan zich voordoen in combinatie met situatie 2 en/of 3. Afhankelijk van de kaders van de aanvullende budgetten en wensen vanuit Opdrachtgever (en gemeenten), is de aard van de wijziging als volgt: 1. De dienstverlening van de Opdrachtnemer wordt uitgebreid of geïntensiveerd om te voldoen aan de subsidiekaders. Hierbij wordt ook de mogelijkheid voorbehouden dat er budget komt voor andere dan huidige verduurzamingsmaatregelen, bijvoorbeeld installatie van warmtepompen, gasvrij koken of het gebruik van ander isolatiemateriaal.	De maximale omvang van de wijziging wordt bepaald door: • Looptijd: In het geval van de toekenning van een nieuwe tranche van de SpUk LAI, zal de looptijd van de Opdracht verlengd worden tot maximaal de deadline voor vaststelling van de betreffende subsidie; • Subsidiebudget- en kaders: het budget voor de wijziging is gemaximaliseerd door de kaders en plafondbedragen van de specifieke subsidies. Als voorbeeld: <i>Vanuit de tweede tranche van de SpUk LAI kunnen de op dit moment deelnemende gemeenten (Bodegraven-Reeuwijk, Krimpen aan den IJssel, Krimpenerwaard en Gouda) gezamenlijk € 6.249.223 euro aanvragen om tenminste 2.928 extra woningen te isoleren. Bij aanvullende tranches van de SPUK LAI kunnen nog meer aanvullende middelen ingezet worden. Afhankelijk van het aantal deelnemende gemeenten aan deze aanpak en de omvang van de woningvoorraad, zal het budget naar rato ingezet worden conform een vergelijkbare verdeelsleutel als de huidige Opdracht (zie hieronder), of, op voorstel van Opdrachtgever en in overleg met Opdrachtnemer, een andere verdeelsleutel;</i> De bewoners dienen actief geïnformeerd te worden over het al dan niet beschikbaar zijn van subsidiebudget voor verschillende maatregelen. • Kosten voor de intensivering van de dienstverlening: in het geval dat het budget een intensivering of uitbreiding van de dienstverlening en verplichtingen van de Opdrachtnemer vraagt, kan de omvang nooit hoger zijn dan de kosten die de

² <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/actueel/nieuws/2023/01/27/specifieke-uitkering-lokale-aanpak-isolatie>

	2. De omvang van de Opdracht neemt toe in aantal woningen, aantallen per subsidiedoelgroep, en/of budgetten, volgens de systematiek uit Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht. 3. De verplichtingen van de Opdrachtnemer wijzigen afhankelijk van de aan budgetten verbonden verplichtingen en verantwoording; 4. De looptijd van opdracht wordt verlengd in verhouding tot de aan de budget verbonden data voor uiterlijke vaststelling: <i>in het geval van nieuwe tranches van de SpUk LAI betekent dit een verlenging van een jaar per tranche</i>; 5. Een combinatie van bovenstaand.	Opdrachtnemer maakt om de intensivering van de dienstverlening waar te maken (zie hieronder toegelicht). Indien de wijziging <u>niet</u> leidt tot een uitbreiding of intensivering van de dienstverlening van de Opdrachtnemer, wordt de omvang op vergelijkbare wijze als de huidige Opdracht bepaald. Er wordt: 1. Ofwel de subsidie aan inwoners voor verduurzamingsmaatregelen verhoogd; 2. Ofwel het vaste programmabudget verhoogd, zoals beschreven (zie: Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht); 3. Ofwel het leer-, verbeter- en ontwikkelbudget verhoogd, waar Opdrachtnemer op basis van een verbetervoorstel aanspraak op kan maken volgens de in de Opdracht beschreven procedure (zie: Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht); 4. Ofwel het marketingcommunicatiebudget verhoogd (zie: Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht); 5. Ofwel de omvang van het totaal aantal woningen verhoogd, waardoor de potentiële omzet uit de uitvoering toeneemt (zie: Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht); 6. Ofwel een combinatie van een of meerdere van bovenstaand. Voorwaarden waaronder de wijziging wordt doorgevoerd: 1. Afhankelijk van het scenario stemmen Opdrachtgever en/of Opdrachtnemer en/of gemeenten in met de voorgenomen wijziging (volgens figuur 1); 2. De wijziging voldoet aan de aan het budget verbonden eisen/kaders, indien van toepassing.
2. Aantal gemeenten wijzigt	Opdrachtgever en gemeenten wordt de mogelijkheid geboden om <u>binnen de huidige kaders van de Opdracht</u> op een later moment een extra gemeente aan te laten sluiten bij de MCO-aanpak. In dat geval wijzigt het aantal deelnemende gemeenten voor deze Opdracht. Deze situatie kan zich voordoen in combinatie met de situatie uit 1.2. Minimaal de helft van de deelnemende gemeenten moet gevestigd zijn in de	De maximale omvang van de wijziging wordt bepaald door: 1. Looptijd: De uitvoering van de wijziging vindt plaats binnen de looptijd van de Opdracht; 2. Aantal woningen: de budgetten (hieronder) worden naar rato van aantal woningen per doelgroep per gemeente en beschikbare subsidies aan bewoners bepaald en volgens de systematiek van de huidige Opdracht verwerkt (zie: Aanbestedingsleidraad – 2.6 Omvang Opdracht): • <i>De omvang van het aantal woningen per doelgroep inclusief de totale subsidiebudgetten aan bewoners wijzigt,</i>

	regio Midden-Holland (zes gemeenten). Het aantal deelnemende gemeenten kan daardoor toenemen tot maximaal 12. De aard van de wijziging is als volgt: 1. De omvang van de Opdracht neemt toe in aantal woningen en de daaraan naar rato verbonden budgetten; 2. Bijbehorende resultaatdoelstellingen wijzigen naar verhouding van de aan gemeenten verbonden resultaatverplichtingen in aantal te verduurzamen woningen. 'Bijlage 10. Toelichting bij scenario: wijziging aantal deelnemende gemeenten' biedt een inschatting van gemeenten met bijbehorende omvang van doelgroepen, te verwachten resultaatverplichtingen en de kans dat deze in een later stadium aanhaken.	<i>waarmee de potentiële omzet uit de uitvoering van verduurzamingsmaatregelen wijzigt naar rato;</i> • <i>het vaste programmaproject budget wijzigt naar rato;</i> • <i>het leer-, verbeter- en ontwikkelbudget wijzigt naar rato;</i> • <i>het marketingcommunicatiebudget wijzigt naar rato.</i> Voorwaarden waaronder de wijziging wordt doorgevoerd: 1. Afhankelijk van het scenario stemmen Opdrachtgever en/of gemeenten in met de voorgenomen wijziging (volgens figuur 1).
3. Doelgroep wijzigt	De huidige Opdracht richt zich op eigenaar-bewoners van grondgebonden koopwoningen die waarschijnlijk nog een of meerdere isolerende maatregelen kunnen treffen. Deze doelgroep kan bij één of meerdere gemeenten verbreed worden door aanpassing van kenmerken van deze doelgroep, zoals eigendom, woningtype of bouwjaar. In de meeste gevallen zal deze situatie gecombineerd worden met een wijziging in budget (situatie 1). De aard van de wijziging is als volgt: 1. De dienstverlening van de Opdrachtnemer wordt uitgebreid of geïntensiveerd om de herziene doelgroep te kunnen bedienen. <i>Voorbeeld: als de doelgroep verbreed wordt naar Vereniging van Eigenaren, zal de Opdrachtnemer zijn dienstverlening aan moeten passen om</i>	De maximale omvang van de wijziging wordt bepaald door: • Looptijd: De uitvoering van de wijziging vindt plaats binnen de looptijd van de Opdracht; • Kosten voor de intensivering van de dienstverlening: het budget kan nooit hoger zijn dan de kosten die de Opdrachtnemer maakt om de intensivering of uitbreiding van de dienstverlening waar te maken om de herziene doelgroep te kunnen bedienen (zie hieronder). De budgetten voor de uitbreiding/intensivering van de dienstverlening voor de gewijzigde doelgroep worden: 1. ofwel ingericht als subsidie voor bewoners om aanvullende diensten af te kunnen nemen bij de Opdrachtnemer; 2. ofwel direct door Opdrachtgever aan de Opdrachtnemer verstrekt op basis van een vaste bijdrage voor ontwikkelkosten en een bijdrage per geleverde dienst per woning; 3. ofwel toegevoegd aan het algehele leer-, verbeter- en ontwikkelbudget waar Opdrachtnemer op basis van een verbetervoorstel aanspraak op kan maken volgens de in de Opdracht beschreven procedure

	deze kwalitatief te begeleiden in de verduurzaming van het complex; 2. De omvang van de Opdracht wijzigt in aantal woningen; 3. De verplichtingen van de Opdrachtnemer wijzigen afhankelijk van de aan de doelgroep gestelde kaders; 4. Een combinatie van bovenstaand.	(Bijlage 2. Samenwerkvisie en Programma van Eisen); 4. ofwel een combinatie van een of meerdere van bovenstaand inrichtingen. Voorwaarden waaronder de wijziging wordt doorgevoerd: 1. Afhankelijk van het scenario stemmen Opdrachtgever en/of Opdrachtnemer en/of gemeenten in met de voorgenomen wijziging (volgens figuur 1).
--	---	--

Tabel 1 – Wijzigingsscenario's met aard, omvang en voorwaarden van de wijziging